

גמ' ב"ק (יב.) - משנים מפני השלום

רב דניאל שטיין

א. יש"ש (פ"ד סי' ט') - שמעינן מהאי ברייתא דאסור לשנות דברי תורה, אף כי הסכנה. וחייב למסור עצמו עליה, דלפי חד שינוי דתוס' שמלכות הרשעה גזרה עליהם ולמה לא ייראו חכמים שתעליל מלכות הרשעה עליהם. הלא לא תמצא דבר קשה כזה לומר בפני האומות שאנחנו פטורין מהיזיקן, והם חייבים. וכי לא היה ראוי לחוש ח"ו לכמה שמדות וחורבות דליפוק מיניה. בפרט מלכות הרשעה, שכל מחשבתם רק להתגולל ולהתנפל על שונאינו. וא"כ היה להם לשנות, או שניהם חייבים, או שניהם פטורין. אלא ש"מ שמחויבים אנו למסור על קידוש השם. ואם ח"ו ישנה הדין הוה ככופר בתורת משה. ומסתמא איירי כגון שהשרים שאלו בפרטים על כל דין ודין, שור של ישראל שנגה לשל נכרי, ושל נכרי שנגה לשל ישראל. ועל כן השיבו האמת על קדושת השם. כי לא היה יכולת בידם לשמט את עצמם מדין זה וכו'. והא דאיתא בפ"ק דמגילה (ט.) מעשה בתלמי שכינס ע"ב זקינים וכו' ושינו התורה התם מן שמיא הוא דאסכימו בהדייהו וכעין רוח הקודש היה, וכן איתא התם נתן הקב"ה בלב כל אחד כו' והוה על פי הדיבור, ועוד התם לא שינו שום דבר ממשמעותו, אלא שינו הלשון דלא יהפכו למינות, וכמו ששינו כך הוא כוונת המקרא כפשוטו, אבל לומר על הפטור חייב, או להיפך, היה ככופר בתורת משה מה לי דיבור אחד מה לי כל התורה.

ב. מס' סופרים (פ"א ה"ז) - מעשה בזקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יונת והיה היום קשה לישראל כיום שנעשה העגל שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה.

ג. גמ' סוטה (מא.-מא:) - אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, ושבחוהו חכמים, וכשהגיע ללא תוכל לתת עליך איש נכרי, זלגו עיניו דמעות, אמרו לו אל תתירא, אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה וכו' תנא משמיה דרבי נתן באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כלייה, שהחניפו לו לאגריפס. [תוס' סוטה (מא:)] ד"ה כל - יש לפרש שלא במקום סכנה אבל במקום סכנה מותר].

ד. שערי תשובה לר' יונה (שער ג' אות קפ"ח) - חייב האדם למסור עצמו לסכנה ואל ישיא נפשו עון אשמה כזאת.

ה. אוצר הגאונים (חלק התשובות יומא פו:) - וששאלתם מפרסמין את החנפים מפני חלול השם מאי חלול השם אית ביה. כך ראינו שאדם זה ידוע הוא שאומר לרע טוב ולטוב רע רואין בני אדם ואומרים שמא יפה הוא אומר ומתחלל שם שמים.

ו. גמ' יבמות (סה:) - מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום וכו' ר' נתן אומר מצוה.

ז. גמ' כתובות (יז:) - תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה, אמרו להן ב"ש לב"ה הרי שהיתה חגיגתה או סומא, אומר' לה, כלה נאה וחסודה, והתורה אמרה מדבר שקר תרחק, אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק, ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו, הוי אומר ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות. [שטמ"ק כתובות (שם)] - פ"י מדברי ב"ה מעורבת עם הבריות פ"י ותחייב בעיני הבריות להיות מדבר בשבחן אף על פי שאין השבח בהן].

ח. מדרש רבה (בראשית פר' ח' אות ה') - אמר ר' סימן בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לברוא את האדם נעשו מלאכי השרת כתות כתות מהם אומרים יברא ומהם אומרים כו' שנאמר חסד ואמת נפגשו חסד אומר יברא שכולו מלא חסדים ואמת אומר לא יברא שכולו מלא שקרים כו' מה עשה הקדוש ברוך הוא נטל אמת והשליכה ארצה שנאמר ותשלך אמת ארצה אמרו לפניו רבש"ע אתה מבזה תכשיט שלך אמר הקדוש ברוך הוא רצוני שתעלה אמת מן הארץ.

ט. מג"א (סי' קנ"ו ס"ק ב') - אם שמע דין ונראה לו שהלכה כך מותר לאמרו בשם אדם גדול כי היכי דליקבלי מיניה [גמ' עירובין (נא.)] וגמ' פסחים (ק"ב.), ובסוף מסכת כלה איתא האומר דבר בשם חכם שלא גמרו ממנו גורם לשכינה שתסתלק וכו"ה בברכות (כז.) ע"ש בתר"י וצ"ע.